

Д-р Миглена Молхова-Владова е главен асистент в катедра „Индустириален бизнес“ в Бизнес факултета на Университета за национално и световно стопанство – София. Доктор е по икономика с тема на дисертационния труд: „Интелектуалната собственост в електронния бизнес и стратегии за управлението ѝ“. Преподава курсовете: „Дигитален бизнес“, „Лицензионни сделки“ и „Патентно-иновационни проучвания“.

Автор е на учебника „Електронен бизнес“ (2009). Миглена Молхова е един от авторите (съвместно с Р. Брестничка и Ф. Колева) на монографията „International Encyclopaedia of Laws: Intellectual Property Law, Bulgaria“ (2015, осъвременено издание 2019 г.) на световноизвестното издателство по бизнес и право Wolters Kluwer. Има над 30 публикации в областта на електронния бизнес, дигиталните технологии и дигиталната трансформация, пазара на софтуер, икономическите характеристики на софтуерния продукт, патентните проучвания, лицензирането, иновациите и технологичното развитие.

Д-р Молхова придобива допълнителна квалификация към Световната организация по интелектуална собственост: „Изготвяне на патенти“ (2010), „Патентни проучвания“ (2011), „Интелектуална собственост и бизнес“ (2012), както и за QA Engineer (2018). Предстои ѝ дипломиране в магистърска програма „Софтуерно инженерство“ с тема на магистърската теза: „Приложение на блокчейн и интелигентните договори в процеса на софтуерно лицензиране“.

Работила е по над 10 европейски проекта в различни области – образование, информационни и комуникационни технологии, STEM, медии, включващи и разработване на софтуер за специфични цели. От 2010 г. е съдия в инициативата MEDEA AWARDS, която насърчава иновациите и отличават най-добрите постижения в използването на медийно съдържание в образованието. Наградите MEDEA са подкрепени от Европейската комисия посредством различни проекти (MEDEAnet, MEDEA EU, MEDEA2020). Понастоящем наградите MEDEA се поддържат от Международната асоциацията за медии и обучение.

Д-р Молхова е член на Европейската мрежа на преподавателите по интелектуална собственост и на Международната асоциация за напредък в преподаването и изследователската работа в областта на интелектуалната собственост. Член е и на Управителния съвет на сдружението „Общество на професионалистите в интелектуалната собственост“, чиято цел е да стимулира обмена на знания и развитието на системата за закрила на интелектуалната собственост. Член е и на Асоциацията на преподавателите по икономика и управление в индустрията.

Увод

С развитието на софтуерната индустрия софтуерът се превръща в неразделна част от работата на организации от всякакъв тип и дори по-общо – от механизмите на функциониране на обществото като цяло. Съществуват редица изследвания, посветени на софтуера и конкретни негови характеристики. В началото на развитието на софтуерната индустрия повечето от тях са осъществявани от софтуерни инженери за обслужване на интересите на разработчиците на софтуер и се фокусират върху оценката на разходите и обосновката на инвестициите и в по-малка степен на оценката на пазарното търсене и реализация на софтуера. Такива са изследванията на Боем^{1,2,3,4}, Канг и Леви⁵, Тебаут⁶, Леви⁷, Кларк и Леви⁸, Кемерер⁹. В тях е поставен фокус върху разбирането на процеса на софтуерно инженерство и необходимостта от оптимизирането му,

¹ Boehm, B. Software Engineering Economics, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1981.

² Boehm, W. Barry. Software Engineering Economics. IEEE Transactions on Software Engineering, Jan 1984.

³ Boehm, B., K. Sullivan. Software economics: Status and prospects. Information & Software Technology, Nov 15, 1999.

⁴ Boehm, B., K. Sullivan. Software Economics: A Roadmap. In The Future of Software Engineering, special volume, A. Finkelstein, Ed., 22nd International Conference on Software Engineering, June, 2000.

⁵ Kang, K. C., L. S. Levy. Software Methodology in the Harsh Light of Economics. Information & Software Technology, Jun 1989.

⁶ Thebaut, S. M., V. Y. Shen. An Analytic Resource Model for Large-Scale Software Development. Information Processing & Management, 1984.

⁷ Levy, L. S. Taming the Tiger: Software Engineering and Software Economics. Springer-Verlag, Berlin, FRG, 1987.

⁸ Clark, J. R., L. S. Levy. Software economics: An application of price theory to the development of expert systems. Journal of Applied Business Research, Spring 1993.

⁹ Kemerer, Chris F. Progress, obstacles, and opportunities in software engineering economics. Communications of the ACM, Aug 1998.

с цел намаляване на разходите и максимизирането на печалбата на софтуерните разработчици. Основната теза, която застъпват авторите, е, че без да се познава в детайли процесът на софтуерно инженерство, е невъзможно да се приложат инструментите за икономически анализ и да се търсят пътища за по-доброто управление на софтуерния бизнес. В изследванията се търсят пътища как техническите решения на софтуерните инженери в процеса на създаване на софтуер да бъдат обвързани с механизмите за създаване на стойност от фирмата. В тях техническите характеристики на софтуера като инженерно решение биват обвързани с икономическите характеристики на софтуера като пазарен продукт с цел оптимизиране на веригите на стойността.

Софтуерът е уникален продукт – освен човешкия мозък (наричан софтуерът на тялото) единствено софтуерът може да обработва и извлича информация с конкретни цели – цели, свързани с разбирането на явления и процеси в материалния свят; цели, свързани с обработката на информацията в разпознаваеми модели (не само за човека, но и за машината); цели, свързани с използването на информацията за постигане на определени резултати. Софтуерът има нематериален характер – има логическо, а не физическо проявление, различно от стоките в индустриалната икономика. Ето защо редица изследвания се фокусират върху значението на закрилата на софтуера като интелектуален продукт за неговата икономическа реализация. Такива са изследванията на Ордовер¹⁰, Полстър¹¹, Клейпс¹², Варшовски¹³, Ръшинг и Браун¹⁴. Авторът също

¹⁰ Ordover, Janusz A. Patent System for Both Diffusion and Exclusion. The Journal of Economic Perspective. Volume 5, Issue 1 Winter, 1991.

¹¹ Polster, Claire. How the Law Works: Exploring the Implications of Emerging Intellectual Property Regimes for Knowledge, Economy and Society. Current Sociology (Sage Publications: Thousand Oaks, CA) July 2001.

¹² Clapes, Anthony Lawrence. Softwars: The Legal Battles for Control of the Global Software Industry. Westport, CT. Quorum Books. 1993.

¹³ Warshofsky, Fred. The Patent Wars: The Battle to Own the World's Technology. (New York, NY: John Wiley & Sons, Inc. 1994.

¹⁴ Rushing, Francis W; Brown, Carole Ganz eds. Intellectual Property Rights in

има дългогодишни изследователски интереси в областта на закрилата на софтуера като интелектуален продукт и неговата икономическа реализация.^{15,16,17,18} Авторите на тези изследвания поставят в центъра на своя изследователски интерес характеристиките на софтуера като интелектуален продукт с основната теза, че придобиването на собственост върху софтуера чрез механизмите на интелектуалната собственост обуславя начините за неговата икономическа реализация, взаимоотношенията с различните пазарни участници и възможностите за извличане на печалба. Клейпс защитава тезата, че успехът на софтуерната индустрия се дължи именно на възможността за закрила на софтуера като обект на интелектуална собственост. Той изтъква следните аргументи: в софтуерната индустрия е налице сблъсък на две основни парадигми: иновации и имитация – от едната страна стоят разработчиците на софтуер, които се конкурират в създаването на модерни софтуерни продукти с уникални характеристики – „инициаторите“, а от другата страна са „имитаторите“, които се конкурират, произвеждайки подобни продукти на по-ниска цена. Софтуерът е лесен за копиране и разходите за възпроизвеждане и разпространение са незначителни. Затова според Клейпс е изключително важно да е налице механизъм, който да регулира отношенията между създателите на оригинален софтуер и имитаторите. Колкото по-стабилна е закрилата на софтуера, толкова по-добра е икономическата

Science, Technology, and Economic Performance. Boulder, CO: Westview Press, 1990.

¹⁵ Молхова, М. Международна уредба в закрилата на компютърните програми, базите данни и бизнес методите. – В: Алтернативи, № 8, 2003.

¹⁶ Молхова, М. Ролята на лицензионните споразумения при електронната търговия с обекти на интелектуална собственост. – В: Собственост и право, № 12, 2004.

¹⁷ Молхова, М. Оценка на производителността на софтуерните ресурси. Доклад от национална конференция „Изобретателство и иновативно предприемачество“, 11 – 12 юни 2009, Несебър.

¹⁸ Molhova, M. Intellectual property protection and reverse engineering of computer programs in the European Community and Bulgaria. ZNUJ 2, Wolters Kluwer Poland, 2016.